

Prof. Dr. Fuat Sezgin'in vefatı / Darbe Mağduru Profesörler

Osman ŞAHİN, 30 Haziran 2018

<http://www.dunyabulteni.net/yazar/osman-sahin/19373/profdrfuat-sezginin-vefati-darbe-magduru-profesörler>

İslam Bilim Tarihçisi Prof. Dr. Fuat Sezgin Hakk'ın rahmetine kavuştu. Allah gani gani rahmet eylesin. Merhumun 2013 senesinde Cumhurbaşkanlığı Kültür ve Sanat Büyük Ödülü'ne layık görülmesi kapsamında yazarımız Osman Şahin'in 5 Kasım 2013 tarihinde haber sitemizde yayınlanmış olan yazısını önemine binaen yeniden yayınlıyoruz.

Bu yıl Cumhurbaşkanlığı Kültür ve Sanat Büyük Ödülü, daha önce genellikle darbe yönetimleri tarafından mağdur edilmiş ilim adamlarımıza verildi. Ancak, ödül alanlar arasında dünyaca tanınmış akademisyenler olmasına rağmen basınımızda ödülün sansasyonel tarafı manşetlere taşındı. Söz konusu ödüller bazılarına göre demokrasi çitasının erişmiş olduğu merhale olarak değerlendirildi, bazılarına göre ise eleştirildi. Her şeye rağmen kültür dünyamıza hizmet etmiş 4 ilim adamının en yüksek makam tarafından onurlandırılmış olması takdire şayan bir tasarruftur ve belki de beyin göçünü tersine çevirecek bir sürecin habercisidir. Bu isimleri önerenlere de teşekkür ediyoruz. Zira, Kültür Büyük Ödülleriyle bu yıl farklı bir konuya dikkatler çekildi.

Cumhurbaşkanlığı tarafından her sene dağıtılan Kültür ve Sanat Büyük Ödülü bu yıl Prof. Fuat Sezgin'e de verildi. Hocamız Prof. Dr. Nihat Çetin'in Şarkiyat derslerinde sık sık adından övgüyle bahsettiği Sezgin, 1960 darbecileri tarafından mürteci yaftasıyla üniversiteden uzaklaştırılmış emsalsiz bir ilim adamıdır. En büyük eseri, 18 ciltlik GAS (Geschichte des Arabischen Schrifttums) başlı başına bir ilimler hazinesidir. Gecikmiş de olsa bu sene bu ödülün Prof. Sezgin'e verilmiş olması, denilebilir ki Çankaya Köşkü tarafından bugüne kadar verilmiş olan en anlamlı ödül olmuştur. Bu yıl Kültür Sanat Büyük Ödülü, mağdur edilmiş ve 53 yıldır iade-i itibar bekleyen 90 yaşındaki Fuat Sezgin'e verilmekle cevherin yere düşmekle kadr u kıymetten sakıt olmadığını göstermiştir.

Fuat Sezgin, Türkiye Bilimler Akademisi (TUBA)'nın üyesi olup, Akademi tarafından yayınlanmış olan 5 ciltlik "İslam'da Bilim ve Teknik" isimli kitabında, patentli Müslüman bilim adamlarına ait 800 'ü aşkın keşif ve icatlar hakkında ayrıntılı bilgiler vermektedir. Geçmişte devleti yönetenlerin mucit ve keşiflere değer verdiklerini Sezgin'in o kitapları vasıtasıyla anlıyoruz. Eğer Onlar da yakın tarihimizde yapılanlar gibi ilim adamlarına endişe ile bakıp yurtdışına sürselerdi bu devlet adamları binlerce sene sonra anılmazlardı. (Bu konuda sadece bir örnek vermekte yarar var: Ünlü Hattat Yakut Musta'sımî İbn-i Sina'nın Şifa isimli kitabını tek cild üzere yazıp Hindistan Padişahı Muhammed Taklak Şah'a

hediyeye ettiğinde kendisinde 200.000 miskal altın ödül verilmiştir. 1 Miskal = 4,81 gram olduğuna göre ödülü siz hesap edin).

Cumhurbaşkanlığı Kültür ve Sanat Büyük Ödülü, bizi yakın tarihimizde ilim adamlarına reva görülen muameleyi araştırmamıza da vesile oldu. Bilindiği üzere, ilim adamlarımız ilk travmayı 1933 tarihinde çıkarılan Darulfünun Kanunu ile yaşadılar. Darulfünun Rektörü İsmayıl Hakkı Baltacıoğlu, Maarif Vekili Reşit Galip'ten aldığı iki satırlık yazıda, içinde 100 Müderrisin (Prof.) bulunduğu Darulfünun'un kapatıldığını okuduğunda bütün dünyasının karardığını anlatır. Bazı Müderrisler (Hattat Halim Ef. gibi) şehir dışına çıkıp bağ bahçe işleriyle uğraşırlar. İkinci bir mesleği olmayanlar ise perişan olur. Bu konuda çoğu Müderris Gülistan Derslerinde talebelerine okuttukları Sadi Şirazi'nin; **“Ey sırtını devlete dayamış bahutlı insan, bir sanat öğren, zira felek çarkının nasıl deveran edeceği bilinmez, ”** mısralarının muhatabı olurlar. Müderrislerin yerlerine Nazi zulmünden kaçıp Türkiye'ye sığınan Alman asıllı Prof.lar görevlendirilir. Keza, o günlerde, Darulfünun'un ilgası sırasında, adı “yürüyen kütüphane” olarak tarihe geçmiş olan Şarkiyat Araştırmaları Müdürü İsmail Saip Sencer de vardır. Sencer'in yerine Prof.Dr. Helmut Ritter görevlendirilir.

1933 tarihinde 100 Müderris (Prof.), 1960 darbesinde Prof. Fuat Sezgin, Prof. Dr. Tahsin Yazıcı ve arkadaşları, 1980'de yurtdışında da karşılaştığım 1402'likler, 28 Şubat sürecinde ise Prof. İskender Pala gibi kıymetli insanların, (çocuklarının nafakasını nasıl temin edecekleri düşünülmeden) işlerine son verildi. Bunlardan bazılarının belediye şirketlerinde çalışmalarına dahi engel olunmak istendi.

Fuat Sezgin, Üniversiteden uzaklaştırılmakla hocası Prof. Dr. Helmut Ritter (1892-1971) ile aynı kaderi yaşadı. Ritter de Nazi zulmüne uğrayıp nefesi İstanbul'da alan Alman asıllı Yahudi akademisyenlerdendi. Belki de Fuat Sezgin, ilim adamlarının kaderi böyle imiş diyerek sabretmeyi hocasından öğrendi ve Onun yardımıyla Almanya'ya gitti. Oysa, 28 Şubat sürecinde benzer haksızlıklara uğrayanların çoğunun önce aile düzenleri dağıldı, sağlıkları bozuldu ve intihar ettiler. Kaderin garip bir tecellisi olarak, Prof. Dr. Fuat Sezgin hocası H. Ritter ile yer değişmiş gibi Ritter İst.Ün. Şarkiyat Enstitüsünde, Fuat Sezgin ise Frankfurt Üniversitesinde ilim dünyasına aynı kulvarda hizmete devam ettiler.

Kamuoyu, ödül alan bilginlerin neden üniversitelerden uzaklaştırıldıkları sorusuna cevap araştırırken 90 yıllık Cumhuriyet tarihinde Üniversiteli akademisyenlerin yaşadıkları trajik olayları bu vesileyle öğrenmiş olacaklardır. **1933, 1960, 1980 ve 1998 askeri darbeleri sırasında onlarca değerli ilim adamlarımız kendilerini sokakta buldular. Yaşantıları karikatürlere fıkralara konu oldu.** Adeta sokağa çıkmaz oldular.

Bunlardan yukarıda adigeçen İsmail Saip Efendi, Prof. H. Ritter'in ifadesine göre bir elyazması nadide kitabın eksik sayfalarını hafızasından yazdırıp kitaba ekleyecek kadar kuvvetli bir hafızaya sahip idi. Ancak Darulfünun'dan Üniversiteye geçiş sırasında, sudan bahanelerle

O'nun da kadir ve kıymeti bilinmez oldu ve görevinden alındı. Kendisine Beyazıt Kütüphanesinde bir memuriyet verildi. O da kitapların fareler tarafından zarar görmemesi için orada kedi besledi. İlminden Prof. Helmut Ritter gibi büyük araştırmacılar da yararlandı. Öte yandan, İsmail Hakkı Uzunçarşılı'nın 6 ciltlik "Osmanlı Tarihi", Bursalı Mehmet Tahir'in 3 ciltlik "Osmanlı Müellifleri" kitaplarının İsmail Saip Efendi tarafından yazıldığı rivayet edilir. (Kaynak: Beyazıt Devlet Kütüphanesi LŞerafettin Kocaman ile Dursun Gürlek'in yaptığı mülakat, Tarih ve Düşünce Dergisi Şubat,2000) adına bir müessese kurulsa da ismi yaşatılmış olsa. Zira O da hayata küskün gitmiş idi.

Dersiam İsmail Saip Efendi (-1940)

Prof. Dr. Fuat Sezgin (1924-2018)

Çankaya Köşkünde henüz düzenlenmemiş ödül töreninde hocalarımız belki de üniversitelerden uzaklaştırılma sergüzeştlerini ve o günlerde yaşadıkları psikolojiyi davetlilere ve TV'lere anlatacaklardır. (Fuat Sezgin törene katılamamıştır).

Maalesef yakın tarihimizde, hak-hukuk bilmezlerin iktidarları döneminde en çok onurlu ilim adamları zarar gördü. (Muhammed Takla Şah gibi bir ödül beklentisi yok ama) umulur ki, bu nişanlar gelecek senelerde de, yaptıkları hizmetlere karşı teşekkür bekleyen akademisyenlerimize verilir.